

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук
Кафедра анатомії і фізіології людини та тварин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фізіологія процесів старіння

Освітня програма	Біологія та Лабораторна діагностика
Спеціальність	091 Біологія
Т Галузь знань	09 Біологія

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Фізіологія процесів старіння
Викладач (-і)	Івасюк Ірина Йосипівна
Контактний телефон викладача	0505140193
Е-mail викладача	kfa@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	180 год (6 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	щотижня
2. Анотація до курсу	
<p>Фізіологія процесів старіння - Геронтологія – (з грец. мови геронтос – старіння і логос – наука) – це наука про старість і старіння, що вивчає процеси старіння із загально-біологічних позицій, а також досліджує суть старості та вплив її приходу на людину і суспільство.</p> <p>Необхідно чітко розрізняти поняття старіння і старість. Старість – закономірно наступаючий заключний період вікового індивідуального розвитку. Старіння – це руйнівний процес, що призводить до зниження фізіологічних функцій організму. Старіння представляє собою постійно розвиваючі і незворотні зміни структур і функцій живої системи. Старіння – це перш за все функція часу, його не можна зупинити. Старість і смерть – неминучі.</p> <p>Старіння – процес суперечливого розвитку живих клітин від моменту зародження життя до його закінчення. Припущення, що потенційно безсмертні мікроорганізми, позбавлені наукової цінності життя планети як ціле – безмежне, можливостям її розвитку немає меж, але життя в рамках індивідуального існування, обмеженого в часі, не володіє цими властивостями. Для етапу індивідуального розвитку життєві програми запрограмовані, включаючи старіння і закінчення життя-смерть.</p> <p>Основні поняття геронтології – вік, старіння, старість, довголіття, безсмертя – відображають людські уявлення про життєві процеси, об'єктивні закони життя, а також сильне бажання жити довго.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета: подати відомості про біологію старіння як загально-біологічний і неминучий процес та ознаки старіння організму людини в цілому і конкретні його прояви в кожній із систем.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вивчити теоретичні основи процесу старіння, особливості адаптації у похилому і старечому віці. - проаналізувати шляхи збереження фізичного, психічного і соціального здоров'я людей похилого віку. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен	

знати:

- загальні закономірності старіння;
- механізми вітаукту-процесу, спрямованого на збереження життєдіяльності;
- вікові зміни регулюючих систем організму ;
- вікові зміни інших систем організму;
- ознаки хвороб, які зустрічаються у людей поважного віку та їх профілактику,
- ознаки небезпечних для життя станів;
- особливості організації праці, побуту, відпочинку, лікування і догляду за людьми похилого і старечого віку.

вміти:

- попередити виникнення небезпечних для життя ускладнень хвороб людей літнього віку;
- організувати належний режим праці, відпочинку, харчування;
- забезпечити адекватні до функціонального стану побутові та життєві умови;
- розрізняти вікові ознаки та хворобливі прояви.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	30
Лабораторні заняття	30
Самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
V-й семестр	091 Біологія	III курс ОР «бакалавр»	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	---------------	------------	---------------	-------------	------------------

Змістовний модуль 1. Проблеми старіння людини

Тема 1. Геронтологія і геріатрія як науки.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год	0	Згідно розкладу
Тема 2. Особливості перебігу захворювань органів дихання у осіб похилого віку.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 3. Особливості перебігу системи органів кровообігу в похилому і стар	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 4. Особливості перебігу захворювань органів травлення у пацієнтів лого віку. пацієнтів	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу

похилого віку. Хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки					
Тема 5. Гепатити. Хвороби печінки у людей похилого віку.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 6. Вікові зміни і хвороби міхура та товстого кишечника похилого віку.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 7. Вікові зміни і хвороби нирок і сечових шляхів, передміхурової залози.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 1. Старіння людини як біологічний процес	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 2. Оцінка стану серцево-судинної системи.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 3. Вікові зміни та вікова патологія сечовивідних шляхів.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 4. Хвороби органів дихання у людей різного віку.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 5. Порушення обміну речовин. Ожиріння.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 6. Вікові зміни та хвороби органів слуху.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 5. Контрольна підсумкова робота	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Змістовний модуль 2. Особливості перебігу захворювань в осіб похилого віку.					
Тема 1. Особливості перебігу захворювань ендокринної системи й обміну речовин в пацієнтів похилого віку.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 2. Особливості перебігу опорно-рухового апарату в пацієнтів похилого віку.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 3. Захворювання органа зору у осіб похилого віку	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 4. Захворювання органа слуху у осіб похилого віку.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 5. Ураження шкіри у	Лекція	Згідно	2 год		Згідно

осіб похилого віку		списку літератури			розкладу
Тема 6. Особливості перебігу захворювань нервової системи і порушень психіки у осіб похилого віку.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 7. Адаптація до старості.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 8. Соціальний захист населення літнього і старечого віку.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 1. Вікові зміни та хвороби органів зору.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 2. Хвороби ШКТ у людей різного віку. характерні відмінності протікання хвороби.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 3. Організація роботи закладу емоціонального типу для людей похилого і старечого віку	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 4. Фізіологічне старіння. Патологічне старіння. Хвороби крові у людей різного віку.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 5. Особливості фармакодинаміки у пацієнтів похилого віку прирізних патологіях.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 6. Спадкові захворювання та ймовірний час їх виникнення.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 7. Хвороби органів кровообігу у людей різного віку.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу
Тема 8. Контрольна підсумкова робота	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 год		Згідно розкладу

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p><i>Поточний контроль</i> здійснюється під час проведення лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної</p>
-----------------------------------	---

групи.
Модульний контроль (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал.
Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку.
 Оцінка знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	добре	
70 - 79	C		
60 - 69	D	задовільно	
50 - 59	E		
26 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Вимоги до письмової роботи Підсумкова письмова робота виконується у формі комплексної контрольної роботи.

Семінарські заняття

-

Умови допуску до підсумкового контролю

Студент допускається до складання заліку, якщо впродовж семестру він набрав сумарно 25 балів і вище.

7. Політика курсу

Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу із застосуванням модульно-рейтингової системи оцінювання успішності студентів. Зараховуються бали, набрані при поточному опитуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт. Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого

теоретичного і практичного матеріалу.

8. Рекомендована література

1. Коркушко О. В., Шатило В. Б., Ярошенко Ю.Т. Передчасне старіння / О. В. Коркушко О.В., В.Б. Шатило, Ю.Т. Бібліотечка практикуючого лікаря. Метод, рекомендації. — К.: ТОВ ДСГ Лтд. — 2003. — 53 с.
2. Медсестринство в геронтології: підручник / В.С. Тарасюк, Г.Б. Кучанська. - К.: , Медицина, 2013. - 648 с.
3. Батушкин В.В. Острая ишемия миокарда у больных пожилого возраста // Острые и неотложные состояния в практике врача. — К.: Издательский дом “Аванпост-Прим”, 2007. — № 1. — С. 23—27.
4. Березовська І. Ішемічна хвороба серця: причини, діагностика, профілактика, лікування: посібник. — Львів: Б.В., 2004. — 20 с.
5. Воложин А.И., Оганов В.С. Остеопороз: учеб. пособие. — М.: Практическая медицина, 2005. — 232 с.
6. Довідник патронажної медичної сестри // Товариство Червоного Хреста. Науково-інформаційний центр Адаптація. Міжнародна організація Жіноча Громада. — 2005. — С. 10—57.
7. Кузнецов В.В. Морфологические изменения мозга у больных пожилого возраста, перенесших ишемический инсульт // Проблемы старения и долголетия. — 2004. — №4. — С. 517—524.
8. Корнонйко ОМ. Медсестринство в офтальмології: посібник. — К.: Здоров'я, 2003. — С. 67—89.
9. Міщенко Т.С. Лікування та вторинна профілактика ішемічного інсульту // Журнал практичного лікаря. — 2005. — № 2. — С. 8—16.
10. Мостовий ЮМ. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів: довідник-посібник. — Вінниця: Б.В., 2006. — 480 с.
11. Насонова ВА. Международная декада посвященная костноуставным нарушениям // Русский мед. журнал. — 2000. — № 2. — С. 369—372.
12. Середюк Н.М. Внутрішня медицина. Терапія: підручник. - К.: Медицина, 2006. - 686 с.
13. Кравченко А. И. Социология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. Учеб. заведений. — М. Издательский центр "Академия", 2002.
14. Павловский В. В. Ювентология: проект интегративной науки о молодежи. — М.: Академический Проект, 2001.
15. Про становище молоді в Україні. Щорічна доповідь президента України Кабінету Міністрів та Верховній Раді України.
16. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. — Львів: Кальварія, 2003
17. Апанасенко Г. Л. Начала физиологии. Индивидуальное здоровье (сущность, феноменология, стратегия управления) / Г. Л. Апанасенко // Український медичний часопис. - 2002. - № 5 (31). - С. 45-49.
18. Гриценко В. І. Здоров'я людини як багатоаспектна проблема / В. І. Гриценко, В.М. Белов, А.Б. Кутова та ін. // Вісник Національної Академії Наук України. - 2006. - № 6. - С. 51-56.
19. Коцур Н.І. Валеологія: підручник / Н.І. Коцур. Л.С. Гармаш, І.О. Калиниченко, І.О. Товкун. - Корсунь-Шевченківський, 2011. - 581 с.

Викладач _____ доц. Івасюк І.Й.